

POSTANOWIENIE

Dnia 4 kwietnia 2017 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Henryk Gradzik (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Dorota Rysińska

SSA del. do SN Ewa Plawgo

Protokolant Jolanta Grabowska

przy udziale prokuratora Prokuratury Krajowej Jacka Radoniewicza

w sprawie **A.P.**

oskarżonego z art. 231 § 1 k.k. w zb. z art. 271 § 1 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k.

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na rozprawie

w dniu 4 kwietnia 2017 r.,

kasacji, wniesionej przez pełnomocnika oskarżyciela subsydiarnego

od wyroku Sądu Okręgowego w T.

z dnia 20 czerwca 2016 r., utrzymującego w mocy wyrok Sądu Rejonowego w S. z dnia 11 marca 2016 r.,

- 1. oddala kasację jako oczywiście bezzasadną;**
- 2. obciąża oskarżyciela subsydiarnego Instytut [...] P. Sp. z o.o. kosztami sądowymi postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

W akcie oskarżenia, wniesionym w trybie art. 55 § 1 k.p.k. do Sądu Rejonowego w S., oskarżyciel subsydiarny Instytut [...] P. Sp. z o.o. w B. zarzucił A.P., że w dniu 7 kwietnia 2014 r. w S., jako funkcjonariusz publiczny – syndyk masy upadłości H. [...] Sp. z o.o., umyślnie nie dopełnił swoich obowiązków w zakresie sprawdzenia zgłoszonej wierzytelności i przekroczył swoje uprawnienia, poświadczając nieprawdę przez złożenie na sporządzonym przez siebie

dokumencie w postaci uzupełniającej listy wierzytelności oczywiście nieprawdziwego i poświadczającego nieprawdę oświadczenia odnośnie zgłoszonej do masy upadłości przez Instytut [...] P. Sp. o.o. w B. wierzytelności, wpisując w uzasadnieniu odmowy uznania przez syndyka wierzytelności w/w spółki oświadczenie na tej liście wierzytelności: „prowadzone jest postępowanie sądowe o nienależne i zawyżone świadczenie, wierzytelność sporna” oraz w dodatkowych uwagach syndyka odnośnie odmowy uznania zgłoszonej wierzytelności oświadczenie: „wierzytelność zawyżona i sporna z uwagi na fakt nieprecyzyjnie spisanych dokumentów o współpracy”, czym działał na szkodę interesu prywatnego oskarżyciela subsydiarnego – tj. popełnienie przestępstwa z art. 231 § 1 k.k. w zb. z art. 271 § 1 k.k.

Wyrokiem z dnia 11 marca 2016 r., Sąd Rejonowy w S. uniewinnił oskarżonego A.P. od popełnienia zarzuconego mu czynu.

W apelacji od tego wyroku pełnomocnik oskarżyciela subsydiarnego podniósł zarzuty obrazy przepisów postępowania, błędów w ustaleniach faktycznych, a także naruszenia prawa materialnego, tj. art. 271 § 1 k.k. w zw. z art. 115 § 14 k.k. przez niezasadne przyjęcie, iż lista wierzytelności sporządzona przez syndyka z umieszczonym na nim oświadczeniem co do uznania lub odmowy uznania zgłoszonej w postępowaniu upadłościowym wierzytelności, nie jest dokumentem w rozumieniu prawa karnego. Skarżący wniósł o uchylenie wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania.

Po rozpoznaniu apelacji Sąd Okręgowy w T. wyrokiem z dnia 20 czerwca 2016 r., utrzymał w mocy zaskarżony wyrok.

W kasacji od prawomocnego wyroku pełnomocnik oskarżyciela subsydiarnego zarzucił rażące naruszenie przepisów prawa materialnego, mające istotny wpływ na jego treść, a konkretnie art. 271 § 1 k.k., przez przyjęcie zawężającej i błędnej wykładni pojęcia dokumentu na gruncie tego przepisu i przyjęcie *in concreto*, że lista wierzytelności sporządzona i podpisana przez syndyka i zawierająca nieprawdziwe oświadczenie syndyka masy upadłości co do zgłoszonej wierzytelności, jak opisane w hipotezie subsydiarnego aktu oskarżenia, nie jest dokumentem w rozumieniu art. 271 § 1 k.k.

Skarżący nie sformułował w kasacji wniosku co do oczekiwanego orzeczenia po jej rozpoznaniu.

W odpowiedzi na kasację prokurator Prokuratury Okręgowej w T. wniósł o jej oddalenie jako oczywiście bezzasadnej.

Sąd Najwyższy zważył:

Z treści podniesionego zarzutu obrazu prawa materialnego wynika, że skarżący zakwestionował stanowisko Sądu odwoławczego aprobujące pogląd Sądu pierwszej instancji co do tego, iż lista wierzytelności sporządzona przez syndyka w toku postępowania upadłościowego nie stanowi przedmiotu bezpośredniego działania przestępstwa określonego w art. 271 § 1 k.k. Ściślej ujmując, że lista taka nie jest dokumentem w rozumieniu wymienionego przepisu. Zarzut ten wysunięto w kasacji w sytuacji, gdy Sady obu instancji rozwały tę kwestię wszechstronnie, także z punktu widzenia argumentów przeciwnych prezentowanych przez pełnomocnika oskarżyciela posiłkowego i dały temu wyraz w uzasadnieniach wyroków.

Należy przy tym zauważyć, że Autor kasacji nie zarzucił Sądowi odwoławczemu obrazu art. 433 § 2 k.p.k., bądź art. 457 § 3 k.p.k. Nie twierdził, że zarzut niemal identycznej treści, stawiany w apelacji, nie został rozpoznany, ani że uzasadnienie pisemne nie spełnia wymogów ustawowych. Z przedstawionych w kasacji wywodów wnosić natomiast można, że pełnomocnik oskarżyciela posiłkowego uważa, iż naruszenie przepisu art. 271 § 1 k.k. w wyroku Sądu Rejonowego przeniknęło do wyroku Sądu drugiej instancji, gdyż nie dostrzeżono w nim wytkniętego w apelacji uchybienia. W orzecznictwie Sądu Najwyższego przyjmuje się, że podniesienie zarzutu kasacyjnego w takim właśnie układzie procesowym, a więc praktycznie przez ponowienie go w postaci ujętej wcześniej w apelacji, jest dopuszczalne pod tym jednak warunkiem, że zamieszcza się go w ramach zarzutu nierzetelnego rozpoznania środka odwoławczego, stanowiącego obrazę art. 433 § 2 k.p.k. Tego ostatniego zabrakło w kasacji pełnomocnika. Mimo to Sąd Najwyższy uznał, że ponowiony w kasacji zarzut powinien być rozpoznany przy założeniu, iż skarżący podniósł go dlatego, że uznał, iż nie został on rozpoznany w sposób należyty w postępowaniu odwoławczym (tzw. efekt przeniesienia, por. post. SN z 22.03.2007, V KK 205/06, LEX nr 260693, post. SN z

2.04.2015, IV KK 8/15, Prok. i Pr. 2015, nr 7-8, wkładka z glosą Z. Kwiatkowskiego – Ius Novum 2016/1).

W uzasadnieniu kasacji skarżący nie zawarł nowych argumentów. Powtórzył, że w jego przekonaniu lista wierzytelności sporządzona przez syndyka spełnia wszystkie wymogi dokumentu wymienione w art. 115 § 14 k.k. Podkreślił, że zawarta w niej treść, czyli wykaz wierzytelności podlegających, według oceny syndyka, zaspokojeniu z majątku upadłego, ma znaczenie prawne. A to dlatego, że wpisanie wierzytelności na listę ze stwierdzeniem, że została uznana, jest warunkiem realizacji interesu majątkowego wierzyciela. Uznając konkretną wierzytelność wpisaną do listy, albo odmawiając uznania wierzytelności, syndyk dokonuje, zdaniem autora kasacji, poświadczenia prawdziwego lub nieprawdziwego. O randze prawnej listy wierzytelności przygotowanej przez syndyka ma świadczyć i to, że podlega ona obwieszczeniu w Monitorze Sądowym i Gospodarczym, a zwyczajowo jest ogłaszana także w prasie lokalnej. Dodatkowo, skarżący upatrywał podstaw do pociągnięcia A. P., jako syndyka, do odpowiedzialności karnej zwłaszcza dlatego, że odmowa wpisania przedmiotowych wierzytelności P. Spółki z o.o. na listę miała „charakter kategoriyczny i nieprawdziwy”.

W ocenie Sądu Najwyższego zarzut kasacji jest niezasadny w stopniu oczywistym. Skarżący zdaje się nie przyjmować tych wszystkich argumentów, którymi Sady obu instancji uzasadniały swoje rozstrzygnięcia i które zdecydowały o prawomocnym uniewinnieniu oskarżonego. Trzeba zatem raz jeszcze i bardziej wyraziście wskazać dlaczego lista wierzytelności sporządzana przez syndyka nie stanowi przedmiotu czynności wykonawczej typu przestępstwa określonego w art. 271 § 1 k.k..

Nie każdy przedmiot lub inny zapisany nośnik informacji, stwierdzający okoliczność mającą znaczenie prawne ze względu na zapisaną w nim treść, może odpowiadać odnośnemu znamieniu przedmiotowemu przestępstwa z art. 271 § 1 k.k. Rzecz w tym, że pojęcie dokumentu zamieszczone w tym przepisie ma węższy zakres niż pojęcie dokumentu zdefiniowane w art. 115 § 14 k.k. Dokument w rozumieniu art. 271 § 1 k.k. musi wprawdzie odpowiadać wszystkim atrybutom wymienionym w art. 115 § 14 k.k., ale nadto powinien być dokumentem, który poza

tym, że jest wystawiony przez funkcjonariusza publicznego lub inną osobę uprawnioną do jego wystawienia, w swojej treści zawiera poświadczenie, któremu przysługuje cecha zaufania publicznego, a zarazem domniemanie prawdziwości (por. wyrok SN z 9.10.1998r., V K.K.N 63/96, OSP 1998/7-8/47, glosa aprobująca J. Piórkowskiej-Flieger w OSP 1998/7-8/147). W tym rozumieniu poświadczenie okoliczności mającej znaczenie prawne, jeśli jest nieprawdziwe, dopełni strony przedmiotowej przestępstwa z art. 271 § 1 k.k., ale gdy w swej treści jest definitywne, tj. gdy poświadcza okoliczność nie wymagającą potwierdzenia innymi dowodami, a więc gdy owo poświadczenie jest prawnie miarodajne, a tym samym ma moc wywołania skutków w obrocie prawnym.

Z punktu widzenia wymienionych tu cech „poświadczenia” lista wierzytelności sporządzana przez syndyka nie mieści się w pojęciu dokumentu jako przedmiotu czynności wykonawczej przestępstwa z art. 271 § 1 k.k.. Charakteryzując znaczenie prawne listy wierzytelności należy w pierwszej kolejności zauważyć, że syndyk przygotowuje ją w postępowaniu upadłościowym regulowanym przez ustawę z dnia 28 lutego 2003 r. Prawo upadłościowe (t.j. Dz. 2015, poz. 233). Z całokształtu przepisów tej ustawy wynika, że syndyk spełnia w postępowaniu upadłościowym rolę *sui generis* pełnomocnika sądu. Obejmuje majątek podmiotu, który został postawiony orzeczeniem sądu w stan upadłości i zarządza nim. Ma za zadanie zaspokoić roszczenia wierzycieli w stopniu, w jakim to możliwe. Realizując tę funkcję, syndyk sporządza listę wierzytelności i przeprowadza likwidację majątku, po czym rozdziela uzyskane środki między wierzycieli podmiotu upadłego według zasad ściśle określonych w ustawie. Syndyk, co oczywiste, nie wydaje orzeczeń w toku postępowania upadłościowego, ani nie decyduje o majątku upadłego w sposób samodzielny. Nadzór nad jego czynnościami sprawuje sędzia – komisarz. Szczególne znaczenie mają czynności syndyka w stadium zgłaszania wierzytelności, sprawdzania wierzytelności i ustalania listy wierzytelności (art. 239 – 254 ustawy). Sporządzoną listę syndyk przekazuje sędziemu – komisarzowi. Jest ona udostępniana wierzycielom w sądzie upadłościowym i podlega zamieszczeniu w Monitorze Sądowym i Gospodarczym. Zgodnie z art. 256 ust. 1 ustawy, w terminie dwóch tygodni od dnia obwieszczenia wierzyciel może złożyć do sędziego – komisarza sprzeciw, także co do odmowy

uznania zgłoszonej wierzytelności. Na postanowienie sędziego – komisarza wydane po rozpoznaniu sprzeciwu przysługuje wierzycielowi (także syndykowi i upadłemu) zażalenie do sądu (art. 255 – 259 ustawy). Jeśli sprzeciwu nie wniesiono, a w razie jego wniesienia, po prawomocnym zakończeniu postępowania sądowego w tym przedmiocie, sędzia – komisarz zatwierdza listę wierzytelności (art. 260 ustawy). Wyciąg z zatwierdzonej przez sędziego – komisarza listy wierzytelności, zawierający oznaczenie wierzytelności oraz sumy otrzymanej na jej poczet przez wierzyciela, jest tytułem egzekucyjnym przeciwko upadłemu (art. 264 ust. 1 ustawy).

Z przytoczonych przepisów ustawy wynika, że syndyk nie jest podmiotem, który decyduje definitywnie o znaczeniu prawnym zapisów w liście wierzytelności, w szczególności o tym, które ze zgłoszonych wierzytelności uzyskają zatwierdzenie przez sędziego – komisarza i będą egzekwowalne. Ustawodawca zagwarantował, że czynności syndyka przy sporządzaniu i przekazywaniu listy wierzytelności sędziemu – komisarzowi są transparentne i kontrolowane. Dlatego też wierzytelność nieuznana przez syndyka może uzyskać uznanie w postępowaniu sądowym po zgłoszeniu sprzeciwu przez uprawnionego. Natomiast przed wydaniem przez sędziego – komisarza postanowienia o zatwierdzeniu, lista nie ma znaczenia dokumentu poświadczającego istnienie wierzytelności podlegającej egzekucji, ani też – wykluczającego zgłoszoną wierzytelność ze zbioru tych, które podlegają egzekucji z majątku upadłego. **Lista wierzytelności sporządzona przez syndyka, przed zatwierdzeniem przez sędziego – komisarza, nie ma waloru dokumentu poświadczającego w rozumieniu art. 271 § 1 k.k., gdyż jej zapisy nie wywołują skutków w obrocie prawnym. Jako taka lista syndyka nie jest samoistnym nośnikiem praw. Treść listy dotyczy oczywiście okoliczności mających znaczenie prawne, ale dla uzyskania cech dokumentu, który „poświadcza” w rozumieniu art. 271 § 1 k.k., i któremu przysługuje zaufanie publiczne i domniemanie prawdziwości, wymaga akceptacji sędziego – komisarza w procedurze zatwierdzenia, przewidzianej przez ustawę z dnia 28 lutego 2003 r. Prawo upadłościowe.**

Z ustalonych w sprawie okoliczności wynika, że Spółka P. zgłosiła we właściwym trybie swoje wierzytelności w kwocie 145 991 zł wobec upadłej H. [...]

Spółki z o.o. Syndyk wpisał je do uzupełniającej listy wierzytelności, z adnotacją, że są one sporne i zawyżone. Oznaczało to nieuznanie wierzytelności na tym etapie postępowania upadłościowego. Po przekazaniu listy do Sądu Rejonowego w T. Wydział V Gospodarczy, sędzia – komisarz zarządził jej obwieszczenie w Monitorze Sądowym i Gospodarczym nr [...] oraz w prasie lokalnej, informując o przysługującym wierzycielom uprawnieniach do zgłoszenia sprzeciwu. Spółka P. nie wniosła sprzeciwu. Postanowieniem z 12 września 2012 r. sędzia – komisarz zatwierdził uzupełniającą listę wierzytelności. Późniejszy wniosek tej Spółki o wykładnię zatwierdzonej listy wierzytelności Sąd Rejonowy w T. Wydział Gospodarczy odrzucił jako niedopuszczalny z mocy ustawy postanowieniem z 26 marca 2014 r. Ostatecznie wierzytelności Spółki P. nie zostały zaspokojone w takiej wysokości, w jakiej je zgłoszono.

Jak widać z przytoczonych faktów, wytoczenie oskarżenia subsydiarnego po ponownym umorzeniu śledztwa przez Prokuratora Rejonowego w S. nastąpiło w sytuacji, gdy Spółka P. nie wykorzystała przysługującego jej w postępowaniu upadłościowym środka prawnego, którym mogła kwestionować trafność zdyskwalifikowania przez syndyka zgłoszonych wierzytelności. Doszło do prawomocnego uniewinnienia oskarżonego, gdyż Sądy pierwszej i drugiej instancji nie stwierdziły podstaw do przypisania oskarżonemu popełnienia zarzuconego przestępstwa, a w szczególności określonego w art. 271 § 1 k.k. Podniesiony w kasacji zarzut obrazy art. 271 § 1 k.k., jak wykazano, okazał się bezzasadny w stopniu oczywistym z powodów wyżej przedstawionych. Wobec braku innych zarzutów i niedostrzeżeniu podstaw do orzekania poza granicami zaskarżenia, Sąd Najwyższy zdecydował o oddaleniu kasacji jako oczywiście bezzasadnej (art. 535 § 3 k.p.k.).

Na marginesie tylko można zauważyć, że odmowa uznania wierzytelności w postępowaniu upadłościowym nie stanowi przeszkody do jej dochodzenia we właściwym trybie po umorzeniu lub zakończeniu tego postępowania (art. 263 Prawa upadłościowego).

O obciążeniu oskarżyciela subsydiarnego kosztami sądowymi postępowania kasacyjnego orzeczono na podstawie art. 637a k.p.k. w zw. z art. 636 § 1 k.p.k.

kc